

آشنایی با فرهنگ و موسیقی هیپ هاپ

هیپ هاپ که امروزه به عنوان یک فرهنگ جهانی، سبک موسیقی پرطرفدار و صنعتی پردرآمد شناخته می‌شود، دهه‌های زیادی را در تکامل بوده است و بارها دستخوش تغییر و تحولات شده است. در ادامه این مقاله جهت آشنایی با تاریخچه و فرهنگ هیپ هاپ همراه ما باشید.

خواندن در: هفت دقیقه

آنچه در این مقاله می‌خوانید...

- تاریخچه فرهنگ هیپ هاپ
- آشنایی با عناصر فرهنگ هیپ هاپ
- تفاوت جریان‌های mainstream و underground
- آشنایی با فرهنگ هیپ هاپ در ایران
- و آشنایی کلی با اهداف هیپ هاپ

تاریخچه فرهنگ هیپ هاپ

در زمانی که ساختارهای خانوادگی و اجتماعی نیازهای برخی از مردم آمریکا را برآورده نمی‌کرد، به تدریج گنگ‌ها بیشتر شدند تا با ایجاد سازمان یافتگی، اتحاد و احترام فضایی مناسب برای طرد شده‌ها ایجاد کنند. اما فعالیت‌های گنگستری ریسک و خطرهای بسیاری داشتند و عضویت در این گروه‌ها با سخت‌گیری‌های فراوانی همراه بود؛ به طوری که آزمون‌های ورودی و عضویت در این گروه‌ها با فعالیت‌های مجرمانه‌ای همچون دزدی، آسیب رساندن به دیگران یا حتی قتل و بازی‌های خطرناکی چون رولت روسی شروع می‌شد و در ادامه فعالیت‌های خشونت آمیز افزایش می‌یافت.

قشر طرد شده جامعه که مدت زیادی را با فقر، تبعیض و مشکلاتی دیگر سر کرده بودند، سعی داشتند با قدرت گرفتن در خیابان‌ها با مشکلات خود مبارزه کنند. خشونت درونی آنها در این مسیر باعث اقدامات غیرقانونی و غیر اخلاقی بسیاری هم شد اما آنچه که در آن دوره اتفاق افتاد به نوعی بستر تولد «فرهنگ هیپ هاپ» را آماده کرد.

جوانان سرکوب و طرد شده، عاقبت درگیر خیابان‌هایی تحت سلطه گنگ‌ها و مواد مخدر شدند و این باعث ناامیدی هرچه بیشتر آنها می‌شد؛ اما اواخر دهه شصت میلادی در محله‌ی برانکس نیویورک سیاه‌پوستان آمریکا (آمریکایی-آفریقایی‌ها) به گنجی با ارزش دست یافتند! «هیپ هاپ» محصول خودشناسی، خلاقیت و غرور از ترکیب چهار هنر یا عنصر اصلی به وجود آمد که در ابتدا خرده فرهنگ و ابزاری بدون سودجویی مالی برای ایجاد تغییر بود و با گذشت زمان به فرهنگی بین‌المللی و صنعتی پر درآمد تبدیل شد.

عناصر فرهنگ هیپ هاپ

هیپ هاپ از چهار عنصر اصلی به نام‌های DJing, MCing, Graffiti و Breakdancing به وجود آمده است؛ اگرچه هرکدام از این هنرها پیش‌تر نیز به وجود داشتند اما پس از گره خوردن با فرهنگ هیپ هاپ دچار تغییر و تحولاتی شده‌اند. در ادامه به معرفی جزئی‌تر این هنرها می‌پردازیم:

• دی جی (DJing)

دی جی ها را می توان از تاثیر گذارترین افراد در فرهنگ هیپ هاپ دانست که توانستند فضای مورد نیاز برای بریک دنسر ها و ام سی ها را ایجاد کنند و با خلاقیت و نوآوری به سمت آینده گام بردارند.

دی جی ها با رشد صنعت ضبط و افزایش محبوبیت موسیقی، اعتبار و شهرت بیشتری کسب کرده و شناخته تر می شدند. در اوایل دهه هشتاد آنها سبکی جدید به نام دیسکو را در سراسر آمریکا اجرا می کردند اما تمامی این افراد نیز به پخش آهنگ های پر انرژی با تمپوی بالا علاقه نداشتند.

پایه های موسیقی هیپ هاپ هنگامی که آن ها به دنبال راهی برای اثرگذاری بیشتر روی رقصنده ها بودند ایجاد شد و در اواسط دهه هشتاد، این اجراهای زنده به موسیقی ضبط شده و منظم تبدیل شد.

تکنولوژی های جدید در خدمت دی جی ها

آهنگسازهای هیپ هاپ

اولین آهنگسازهای هیپ هاپ نیز در واقع همان دی‌جی‌ها بودند که برای کسب اعتبار بیشتر از جعبه‌های موسیقی فاصله گرفته و به سمت آهنگسازی پیش رفتند. آهنگ‌های هیپ هاپ «بیت» یا Beat نام دارند و توسط آهنگسازها (Beat maker) ساخته می‌شوند. علاوه بر این، سمپلینگ که از دهه شصت ابداع شده بود راه خود را در هیپ هاپ و دیسکو نیز باز کرد و به یکی از روش‌های محبوب برای آهنگسازی این موسیقی تبدیل شد. این روش به طور خلاصه شامل تکنیک‌هایی همچون جداسازی، بازسازی دوباره و نمونه‌گیری از یک اثر موسیقی می‌باشد.

• ام‌سی (MCing)

ام‌سی که مخفف عبارت Master of ceremonies می‌باشد همچون هنر DJing از قبل وجود داشته و نمونه‌های فراوانی از آن در طول تاریخ وجود دارد. در زمانی که دی‌جی‌ها می‌خواستند مخاطب خود را هیجان‌زده و سرگرم نگه‌دارند، این هنر نیز با فرهنگ هیپ هاپ گره خورد. در ابتدا تنها وظیفه ام‌سی سرگرم کردن جمعیت و کمک به دی‌جی بود؛ اما گذر زمان و توسعه اشعار باعث شد محبوبیت بیشتری کسب کنند و به عنوان همکار دی‌جی‌ها شناخته شوند. پس از مدتی با تبدیل شدن موسیقی هیپ هاپ از اجرای زنده به موسیقی ضبط شده، بسیاری از افراد دیگر به جای ام‌سی (بداهه خوانی و اجرای زنده) به رپ کردن (نوشتن اشعار رپ و ضبط آثار) می‌پرداختند.

پس از مدتی پیشرفت تکنولوژی فاصله‌ای میان رپ‌کن‌ها و دی‌جی‌ها به وجود آورد چرا که استفاده از نوار کاست و بیت (آهنگ) آماده روشی کم‌هزینه و آسان‌تر برای تولید آثار بود. حتی امروزه نیز بسیاری از رپ‌کن‌ها در شروع مسیر از بیت‌های دانلودی رایگان یا ارزان قیمت استفاده می‌کنند.

اجرای کنسرت توسط رپ‌کن‌ها و استقبال هواداران

با گذشت چند دهه از شکل‌گیری فرهنگ هیپ هاپ عنصر غالب از دی‌جی‌ها به ام‌سی‌ها منتقل شد چرا که با شعر مناسب، اجرای قوی و محتوای عمیق می‌توانستند تاثیر زیادی بر روی مخاطبان داشته باشند. لیبل‌های موسیقی به دنبال سرمایه‌گذاری بر روی آنها و کسب درآمد بودند اما عده‌ای نیز ترجیح دادند که مستقل و با اهدافی بزرگ‌تر از ملیونر شدن به فعالیت خود ادامه دهند. در این مسیر سبک‌ها و زیرمجموعه‌های مختلفی برای موسیقی هیپ هاپ به وجود آمد اما به طور کلی از دو دسته بندی mainstream (جریان عوام) و underground (زیر زمینی) می‌توان استفاده کرد که در بخش‌های بعدی به آن می‌پردازیم.

• گرافیتی

این اصطلاح ابتدا توسط باستان‌شناسان برای توصیف سیستم ارتباطی انسان‌های نخستین (نقاشی‌های روی دیوارها) استفاده می‌شد؛ اما در قرن بیست و یکم، گرافیتی هنر شهری است توسط افراد مختلف، با اهداف و شکل‌های متفاوتی مورد استفاده قرار گرفته است. در ابتدای مسیر گنگ‌ها با گرافیتی و تگ زدن گروه‌های خود را تبلیغ و مناطق تحت سلطه را مشخص می‌کردند. پس از مدتی یاغی‌هایی که به دنبال راهی برای بیان اعتراض خود بودند هم از گرافیتی و تگ زدن با روان‌نویس یا مارکرهای جادویی در محیط‌های عمومی استقبال کردند

و مکان‌هایی چون ایستگاه مترو، قطار، صندلی‌ها، باجه تلفن عمومی و... را مورد هدف قرار دادند.

نمونه‌ای از گرافیتی‌های امروزی با اسپری

به مرور استفاده از اسپری رنگ بین هنرمندان گرافیتی رایج شد؛ بدین ترتیب آثاری مشابه گرافیتی‌های امروزی به وجود آمدند که از تگ‌ها بزرگتر و معمولاً از چند رنگ تشکیل شده بودند. موضوع گرافیتی‌ها نیز معمولاً انتقادهای سیاسی و اجتماعی است که در سطح شهر پدید می‌آیند. هنرمندان این سبک، گرافیتی در مکان‌های عمومی را بهترین روش برای بالا بردن آگاهی اجتماعی، بیان اعتراضات و مشکلات می‌دانستند اما پس از چند دهه مبارزه خیابانی بسیاری از افراد کار خود را به گالری‌ها، طراحی کاور، پوستر یا جلد آلبوم و تیشرت و... تغییر دادند.

گرافیتی آرتیست‌ها بیشتر از بقیه هنرمندان در جنگ مستقیم با نیروهای دولتی و پلیس بوده‌اند و همواره هنر آن‌ها (برای خلق اثر در مکان‌های عمومی) در بسیاری از کشورها غیر

قانونی می‌باشد. اما هنوز هم هنرمندان بسیاری با حفظ اصالت گرافیتی، اعتراضات و افکار خود را بر روی دیوارهای شهر به تصویر می‌کشند.

• بریک‌دنس

بی-بول و بی-گرل‌ها الهام بخش دی‌جی‌ها برای تولد هیپ هاپ بودند

هنر رقص از زمان‌های باستانی مورد توجه افراد و فرهنگ‌های مختلف بوده است. در شروع مسیر هیپ هاپ هم، رقصنده‌های محلی الهام بخش دی‌جی‌ها شدند تا ابزار و موسیقی خود را برای ایجاد انگیزه هنرهای تجسمی رقصندگان گسترش دهند. با محبوبیت بلوک پارتی (پارتی‌های خیابانی) گنگ‌ها نیز از تشکیل گروه‌های رقص و رقابت در دیسکوها حمایت کردند تا افراد با الهام از هنرهای رزمی و زبان بدن (چرخش‌های روی زمین و حرکات پا و...) به رقابت صلح آمیز با یکدیگر بپردازند.

همانند دیگر فرهنگ‌ها بریک‌دنس نیز با گذشت زمان تکامل یافته و تفاوت‌های ظریف و تنوع بیشتری در آن ایجاد شده است.

• عناصر فرعی

عناصر فرعی هیپ هاپ شامل بخش‌های متنوعی است

علاوه بر این هنرهای اصلی، عناصر دیگری همچون بیت باکس، مد، رسانه، زبان یا نحوه بیان و... در این فرهنگ نقش دارند و به طور کلی می‌توان از آنها به عنوان هنرهای خیابانی یاد کرد. همچنین برخی از ورزش‌ها همچون اسکیت بوردینگ (به دلیل کم هزینه بودن و ترکیبی از هنر و ورزش) یا بسکتبال و... مورد توجه طرفداران هیپ هاپ هستند.

تفاوت mainstream و underground

همانطور که در ابتدا نیز اشاره شد فرهنگ هیپ هاپ و زیر مجموعه‌های آن همچون موسیقی هیپ هاپ یا گرافیتی و... ابزارهایی برای دست‌یابی به هدف‌های بزرگی بودند. اما

با محبوبیت فرهنگ هیپ هاپ و توجه تمامی جامعه به آن، بسیاری از افراد با اهداف دیگری همچون کسب شهرت، درآمد و... به سمت آن آمدند. این اتفاق باعث شد جریان هیپ هاپ به دو دسته mainstream یا «جریان عوام» و underground یا «جریان زیر زمینی» تقسیم شود.

جریان مین استریم هیپ هاپ معمولاً در رابطه با پارتی، گنگستا، مصرف مواد مخدر، بی بندوباری و... با اشعاری سطحی و قابل فهم برای تمامی افراد و قافیه‌های رنگین هستند که تأثیر سازنده‌ای ندارند. حتی در بسیاری از مواقع این اشعار با اهداف اصلی هیپ هاپ در تضاد هستند و بیشتر افرادی که به دور از آسیب‌های گنگستا و اعتیاد و... بوده‌اند را جذب می‌کنند بدون آن که از خطرات آن آگاه شوند.

اما در نقطه مقابل، این جریان زیرزمینی هیپ هاپ است که اهداف اصلی جنبش را زنده نگه داشته است و سعی در ساختن آینده‌ای روشن‌تر دارد. هنرمندان زیرزمینی هیپ هاپ سعی در ارائه اطلاعات مفید، داستان‌های آموزنده، به فکر بردن مخاطب و ارائه مفاهیم عمیق‌تر دارند. برای درک بهتر تفاوت اشعار جریان عوام و زیرزمینی به مثال زیر توجه کنید:

اگه قراره فردا من فرتی بمیرم باید خنگ باشم که دنیا رو جدی بگیرم
زدبازی، زندگی منه

من خیلی زودتر از این حرفا رفتنیم پس نمیتونم دنیا رو سخت بگیرم...
علی سورنا، بشناس

اشعار آهنگ‌های هیپ هاپ از دل رپ‌کن‌ها بیرون می‌آید و بسیاری از این آثار خود زندگی‌نامه یا الهام‌هایی از زندگی شخصی و دیدگاه هنرمند هستند. پس با توجه به متن آهنگ‌های هیپ هاپ می‌توان شناخت مناسبی از شخصیت و اهداف هر هنرمند پیدا کرد. هدف هنرمندان بر روی کیفیت موسیقی نیز موثر است چرا که علاوه بر شعر، در تمرین‌ها، یادگیری، خلاقیت و... نیز تأثیر گذار است. بسیاری از هنرمندان مارکتی دلیلی برای ایجاد

تغییر و تجربه‌های جدید نمی‌بینند؛ آن‌ها به اهداف خود دست یافته‌اند و ممکن است با این حرکت بسیاری از طرفداران خود را به منتقد تبدیل کنند.

اگر امروز به رپ‌کن‌های مین‌استریم یا تجاری هیپ هاپ توجه کنید خواهید دید که فرق خاصی با ابتدای مسیر خود ندارند بلکه تنها با برند سازی خوب به محبوبیت دست یافته‌اند. این درحالی است که هنرمندان واقعی هیپ هاپ در طی این سال‌ها تکامل یافته‌اند و با خلاقیت و نوآوری بیشتری در این مسیر قدم بر می‌دارند.

فرهنگ هیپ هاپ در ایران

ورود این فرهنگ به ایران در ابتدا با بریک‌دنس و گرافیتی آغاز شد اما به طور حرفه‌ای دنبال نشد. با گذشت چند دهه در اوایل ۲۰۰۰ میلادی (۱۳۸۰ خورشیدی) حاشیه‌های مرتبط با فرهنگ هیپ هاپ افزایش یافته بود و مردم در کشورهای بسیاری از جوانان آمریکایی الگو گرفته بودند. این اتفاقات باعث شد که مردم ایران نیز به رپ و هیپ هاپ توجه بیشتری نشان دهند. اگرچه موسیقی هیپ هاپ پر توجه‌ترین بخش این فرهنگ در ایران است و عناصر دیگر به این اندازه مورد توجه قرار نمی‌گیرند.

در ابتدای مسیر موسیقی هیپ هاپ فارسی کپی برداری و تقلید از رپ‌کن‌ها و آهنگسازهای غربی بود که در این زمینه فعالیت داشتند اما این تنها شروع مسیر بود. رپ‌کن‌ها و علاقه‌مندان به این سبک هیچ راهنمایی نداشتند و باید با تلاش خود به یادگیری این سبک موسیقی می‌پرداختند و تقلید تنها روشی بود که در اختیار داشتند.

با گذشت چند سال اولین آلبوم استدیویی در سبک هیپ هاپ فارسی توسط هیچکس (سروش لشکری) با آهنگسازی مهدیار (مهدیار آقاجانی) به نام «جنگل آسفالت» منتشر شد. این آلبوم در دوره خود شاهکار هنری بود که به تلفین موسیقی سنتی ایران و هیپ هاپ پرداخت. پس از آن هنرمندان بسیاری که در طی این سال‌ها به تمرین کردن و یادگیری پرداخته بودند شروع به تولید تک آهنگ و آلبوم‌هایی حرفه‌ای کردند که در اینترنت پخش می‌شد.

امروز پس از گذشت دو دهه از شکل‌گیری فرهنگ هیپ هاپ و موسیقی هیپ هاپ در ایران، این موسیقی جایگاه بسیار ویژه‌ای نزد نسل‌های جدید یافته است و می‌توان از آن

به عنوان تاثیرگذارترین موسیقی ایران یاد کرد چرا که بدون رفتن زیر تیغ سانسور و توسط هنرمندانی مستقل تولید می‌شود.

البته جریان غالب موسیقی هیپ هاپ در ایران نیز همچون بسیاری از جامعه‌های دیگر، خوانندگان مارکتی هستند که با اشعاری سطحی در پی کسب شهرت و اعتبار می‌باشند. اما میل جامعه به ابتذال موضوع امروز یا هیپ هاپ نیست و از مدت زمان‌های بسیار دورتری مورد بحث بوده است. بخش مهمی که ما به آن توجه داریم اقلیت‌های ایرانی هستند که با تولید آثار آلترناتیو هیپ هاپ و ترکیب آن با هنرهای اصیل ایرانی (همچون سازهای ایرانی و ادبیات فارسی و...) آثاری با کیفیت و هنری تولید می‌کنند که کیفیتی برابر با اصیل‌ترین و قدیمی‌ترین سبک‌های موسیقی منطقه را دارند.